



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 5 czerwca 2024 r.

Pozycja 55

POSTANOWIENIE

z dnia 15 maja 2024 r.

Sygn. akt SK 139/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bogdan Świączkowski
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 maja 2024 r., skargi konstytucyjnej K.Ł. o zbadanie zgodności:

art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 129) w zakresie, w jakim określa znamiona czynu zabronionego z art. 42 ust. 1 zdanie 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 3 września 2020 r. K.Ł. (dalej: skarżący) wniósł o stwierdzenie, że art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 129; dalej: ustawa) w zakresie, w jakim określa znamiona czynu zabronionego, jest niezgodny z art. 42 ust. 1 zdanie 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego: Skarżący przez kilkanaście lat był licencjonowanym detektywem, a w latach 2016-2017 wykonywał swój zawód w agencji detektywistycznej.

W 2016 r. A.T. zawarła z agencją detektywistyczną umowę o świadczenie usług detektywistycznych. W wykonaniu tej umowy skarżący prowadził obserwację byłego konkubenta A.T.

Wyrokiem z 2019 r., Sąd Rejonowy w W. uznał skarżącego za winnego tego, że podczas świadczenia usług detektywistycznych wykonywał czynności zastrzeżone ustawowo dla

organów i instytucji państwowych, polegające na założeniu i posługiwaniu się urządzeniem elektronicznym – lokalizatorem GPS w samochodzie osobowym, a następnie uzyskiwał dane z tego urządzenia o położeniu i przemieszczaniu się ww. pojazdu, a tym samym i samego obserwowanego, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 45 ustawy i na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę grzywny.

Po rozpoznaniu apelacji złożonej przez obrońcę skarżącego Sąd Okręgowy w S., wyrokiem z maja 2020 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok oraz orzekł o kosztach postępowania.

1.2. Skarżący w skardze konstytucyjnej zarzucił, że znamiona przestępstwa określonego w art. 45 ustawy nie zostały z dostateczną precyzją zdefiniowane, co narusza jego prawo do tego, by grożąca mu sankcja karna była dostatecznie precyzyjnie określona. Skarżący podniósł, że z uwagi na treść art. 45 ustawy jako adresat normy prawnokarnej wyrażonej w tym przepisie mógł pozostawać w uzasadnionym przekonaniu, że licencjonowany detektyw może w ramach wykonywanej działalności posługiwać się urządzeniem w postaci lokalizatora GPS. Zdaniem skarżącego, przepis ten pozostawia dowolność w ustaleniu znamion czynu zabronionego.

Jako wzorce kontroli skarżący powołał art. 42 ust. 1 zdanie 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

1.3. Postanowieniem z 16 grudnia 2020 r. (sygn. Ts 130/20) Trybunał nadał bieg skardze konstytucyjnej.

2. W piśmie z 22 stycznia 2021 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

3. W piśmie z 3 marca 2022 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Sejm) zajął stanowisko w sprawie. Sejm wniósł o stwierdzenie, że art. 45 ustawy w zakresie, w jakim określa znamiona czynu zabronionego, jest zgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji oraz wniósł o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) ze względu na zbędność wydania wyroku.

W pierwszej kolejności Sejm zwrócił uwagę, że skarżący nie kwestionuje całej treści normatywnej zawartej w art. 45 ustawy, w szczególności nie podważa określonych w nim granic wymiaru kary. Zarzuty skierowane są wyłącznie w stosunku do części tego przepisu określającej znamiona czynu zabronionego, a konkretnie do fragmentu, w którym mowa o wykonywaniu czynności ustawowo zastrzeżonych dla organów i instytucji państwowych. Co do części opisu czynu zabronionego, która wyrażona została w sformułowaniu „podczas świadczenia usług detektywistycznych”, skarżący nie formułuje żadnych zarzutów, a więc opisane w *petitum* skargi żądanie ujęte zostało w sposób zbyt szeroki. W istocie chodzi o jedno ze znamion przestępstwa z art. 45 ustawy. Zdaniem Sejmu zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej nie można uznać za skierowane w stosunku do aktów stosowania prawa, ponieważ skarżący wyraźnie wskazuje, że – choć uważa wyroki sądowe zapadłe w jego sprawie za wadliwe, to wadliwość ta wynika nie tyle z błędnej wykładni art. 45 ustawy, ile przede wszystkim ze sposobu sformułowania tego przepisu, który dopuszcza różne interpretacje, prowadzące do odmiennych kwalifikacji podobnych stanów faktycznych. W ocenie Sejmu postępowanie podlega umorzeniu w zakresie kontroli zgodności art. 45 ustawy z art. 2 Konstytucji ze względu na zbędność wydania wyroku, albowiem powołanie ogólnych zasad konstytucyjnych jako wzorców kontroli norm prawnych jest zbędne, jeśli treści zawarte w tych zasadach zostały skonkretyzowane w bardziej szczegółowych przepi-

sach konstytucyjnych. Zasada *nullum crimen sine lege certa* została wyrażona w art. 42 ust. 1 Konstytucji, a więc stwierdzenie naruszenia tej zasady czyni zbędną ocenę z punktu widzenia bardziej ogólnych przepisów konstytucyjnych jako podstawy wyprowadzenia tej zasady. W ocenie Sejmu art. 45 ustawy nie narusza zasady określoności przepisów prawa karnego wynikającej z art. 42 ust. 1 zdanie 1 Konstytucji. Zawarte w nim odesłanie do innych przepisów rangi ustawowej nie powoduje, żeby adresaci tego przepisu nie byli w stanie przeprowadzić racjonalnego testu przewidywalności prawnokarnych konsekwencji swoich działań podejmowanych w ramach aktywności zawodowej.

4. W piśmie z 9 czerwca 2022 r. Prokurator Generalny (dalej: Prokurator) zajął stanowisko w sprawie. W ocenie Prokuratora postępowanie podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Zdaniem Prokuratora skarżący zakwestionował praktykę stosowania prawa w indywidualnej sprawie, a nie normę prawną. Nie wykazał więc istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Prokurator wskazał, że argumentację zawartą w skardze skierowano wyłącznie przeciwko wykładni przepisów dokonanej w indywidualnej sprawie, czyniąc główną osią uzasadnienia polemikę z poglądami wyrażonymi w wydanych w sprawie skarżącego orzeczeniach sądów powszechnych. W ocenie Prokuratora zarzuty skargi dotyczą wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu, a więc podniesiony w skardze konstytucyjnej problem dotyczy sposobu stosowania prawa w sprawie skarżącego, a nie oceny hierarchicznej zgodności norm z Konstytucją. Z tego bowiem, że sądy w indywidualnych sprawach karnych rozstrzygają różnie, nie wynika automatycznie, że przepis będący podstawą skazania nie zachowuje wymaganej precyzji określenia znamion czynu zagrożonego karą. Prokurator dowodził, że skarżący nie dostrzegł, iż w jego sprawie zapadło niekorzystne dla niego rozstrzygnięcie sądu nie ze względu na niekonstytucyjną treść zakwestionowanej normy prawnej, lecz z powodu przyjęcia określonych poglądów przez sądy dwóch instancji w indywidualnej sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot i wzorce kontroli.

Skarżący wystąpił ze skargą konstytucyjną o stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny, że art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 129; dalej: ustawa), w zakresie, w jakim określa znamiona czynu zabronionego, jest niezgodny z art. 42 ust. 1 zdanie 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

W rozpatrywanej sprawie skarżący wiąże problem konstytucyjny z brakiem określenia w zaskarżonym art. 45 ustawy znamion czynu zabronionego.

2. Ocena dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi.

2.1. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału pozytywny wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej nie przesądza definitywnie o dopuszczalności późniejszego jej rozpoznania co do *meritum*. Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając sprawę, nie jest związany stanowiskiem zajętym w zarządzeniu lub postanowieniu zamykającym rozpoznanie wstępne. Na każdym etapie postępowania Trybunał jest obowiązany do kontroli, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, nakazująca umorzenie postępowania (por. postanowienia

TK z: 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU A/2020, poz. 44 i 27 października 2021 r., sygn. SK 40/20, OTK ZU A/2022, poz. 8).

Kontrolując istnienie pozytywnych oraz brak ujemnych przesłanek procesowych, Trybunał Konstytucyjny może dojść do wniosków odmiennych od uprzednio wyrażonych w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej. Natomiast w wypadku stwierdzenia przeszkody formalnej na etapie służącym merytorycznemu rozpoznaniu skargi Trybunał umarza postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne (por. postanowienie TK z 15 listopada 2018 r., sygn. SK 5/14, OTK ZU A/2018, poz. 66).

2.2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Dopuszczalność skutecznego wniesienia, a następnie merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej uzależniona jest także od spełnienia przesłanek, które zostały wymienione w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK).

Do merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej niezbędne jest określenie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa przysługujące skarżącemu i w jaki sposób zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

Skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

2.3. Do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego należy ocena aktów prawnych z Konstytucją. Trybunał nie może orzekać o stosowaniu prawa czy też w sposób prawnie doniosły oceniać działalności organów państwa, w tym sądów. Trybunał jest bowiem „sądem prawa”, a nie „sądem faktów”. W wypadku skargi konstytucyjnej powoduje to konieczność wykazania, że to zaskarżony przepis, a nie wadliwa praktyka jego stosowania, stanowi źródło naruszenia wolności i praw skarżącego. Niedopuszczalna jest więc taka skarga, której zarzuty odnoszą się do sposobu interpretowania prawa przez sądy, wadliwego ustalenia stanu faktycznego czy też wskazania okoliczności, które są argumentami ze sfery pozaprawnej (tzw. skarga na stosowanie prawa). Skarga konstytucyjna dotyczy bowiem ochrony takich praw lub wolności konstytucyjnych, których ograniczenie wyniknie bezpośrednio z ustawy bądź innego aktu normatywnego, a nie dopiero w rezultacie wydania aktu indywidualnego (zob. postanowienie TK z 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17).

Przyjęty w polskim systemie prawnym model skargi konstytucyjnej oznacza, że zwraca się ona wyłącznie przeciwko ustawie lub innemu aktowi normatywnemu naruszającemu konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego. Skarżący nie może więc kwestionować ostatecznego orzeczenia sądu, czy też decyzji organu administracji publicznej. Skarga konstytucyjna ani wprost, ani pośrednio nie jest zatem nadzwyczajnym środkiem kontroli ostatecznych orzeczeń sądowych, czy też ostatecznych rozstrzygnięć organów administracji publicznej. Skarga konstytucyjna jest bowiem „zawsze «skargą na przepis», a nie na jego konkretne, wadliwe zastosowanie, nawet jeśli to prowadziło do niekonstytucyjnego skutku. Kontrola

stosowania prawa przez sądy – choćby nawet błędnego – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego” (postanowienie TK z 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131).

2.4. W ocenie Trybunału złożona w niniejszej sprawie skarga konstytucyjna jest w istocie skargą na stosowanie prawa. Skarżący w uzasadnieniu skargi skoncentrował się na przedstawieniu tego, jakie argumenty powołały sądy obu instancji w jego sprawie i w jaki sposób interpretowały one pojęcie „czynności ustawowo zastrzeżone dla organów i instytucji państwowych”. Nadto skarżący wskazał, że przyjęcie przez sądy określonej definicji powyższego pojęcia narusza jego wolność od sankcji karnej przewidzianej w przepisie ustawy. W treści skargi skarżący dokonał też oceny wykładni art. 45 ustawy w kontekście posługiwania się posiłkowo art. 7 tej ustawy. Tym samym to nie w brzmieniu zakwestionowanego przepisu, ale w określonym jego zastosowaniu skarżący upatruje naruszenie swoich konstytucyjnych praw. Niedopuszczalne jest zatem wydanie w niniejszej sprawie merytorycznego orzeczenia co do zgodności lub niezgodności kwestionowanego przepisu z Konstytucją.

Biorąc powyższe pod uwagę, wydanie wyroku w sprawie było niedopuszczalne, dlatego postępowanie należało umorzyć (art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).